

Yayın Raporu

Sağlık Bakanlığı'nın Bir Araştırması:

Türkiye'de Benzodiazepinlerin Tüketim ve Kontrolü

Bilindiği gibi Sağlık Bakanlığı, uyuşturucu ve psiko- trop maddelerin ve bunları ihtiva eden ilaçların yıl- lardan beri kontrolünü sağlamak amacıyla yaptığı ça- lışmalara 1985 yılından itibaren yeni bir boyut getire- rek Uyuşturucu İlaçlar için kırmızı, Psikotrop ilaçlar için yeşil olmak üzere renkli reçete sistemini (R.R.S.) başlatmıştır.

Bakanlıkça, özel olarak dizayn edilen ve bastırılan yeşil ve kırmızı reçeteler kendinden kopyalı, seri nu- maralı, ve üç nüshalıdır. Bunlar hekimlere, dış hekim- lerine, hastanalara seri numaraları kayıt edilerek zim- metli olarak teslim edilmektedir.

Hekimin bizzat kendi el yazısı ile tanzim etmesi zorumlu olan bu reçetelerin 3. suretleri hekim tarafın- dan muhafaza edilmekte, diğer iki sureti hastaya teslim edilmektedir. Eczanelerce de daha sonraki muhtemel kontroller için 2. suretleri muhafaza edilmekte, 1. su- retler ise her ay muntazam olarak İl Sağlık Müdürlük- leri aracılığıyla ön kontroller yapıldıktan sonra Sağlık Bakanlığı Bilgi İşlem Merkezi'ne gönderilmektedir.

Sağlık Bakanlığı'na dönen reçeteler aylık olarak bilgisayarlar kaydedilmekte ve bu suretle hasta, he- kim ve eczane bazında Uyuşturucu ve psikotrop ihtiva eden ilaçların tüketimleri aylık olarak takip edilmek- tedir. Diğer taraftan psikotrop ilaçların tamamen he- kim kontrolünde kullanılması da sağlanmıştır. Böylece bu konuya önem veren bütün ülkeler tarafından ulusal boyuttaki bu kontrol mekanizması ile Türkiye'de psi- kotrop madde kullanımında önemli ölçüde azalma kaydedilmiştir.

Sistem hakkında bir çok ülkenin bilgi istemesi, in- celeyenlerin ülkelerinde uygulama yollarını araması,, Sağlık Bakanlığı'nın zaman zaman bu konudaki çalış- malarını diğer ülkelere de duyurmasını zorunlu hale getirmiştir.

Sağlık Bakanlığı bu kez Mart 1991'de yaptığı bir çalışma ile, bütün dünyada isteyerek veya istemeden kullanım sonucu bağımlılık yapma riski fazla olan ve ülkeler arası güncelliğini halen korumakta olan Ben- zodiazepinlerin kullanımını araştırdı.

Türkiye'de bir ay içinde kullanılan, Sağlık Bakanlı-

ğı Bilgisayar Merkezine kayıt edilmiş 36.360 reçete üzerinde yapılan bu araştırmanın bazı sonuçları şöyle:

Bir ayda tüketilen Benzodiazepin oranları

1-	Diazepam	% 27
2-	Nitrazepam	% 9
3-	Lorazepam	% 14
4-	Clonazepam	% 22
5-	Chlorazepam	% 4
6-	Oxazepam	% 5
7-	Medazepam	% 16
8-	Chlordiazepoxide	% 2

Hekimlerin uzmanlık alanlarına göre Benzodiazepinlerin yazım oranları

1-	Nörolog	% 25.1
2-	Urolog	% 3.1
3-	Cerrah	% 10.9
4-	Kadın Doğumcu	% 10.7
5-	Çocukçu	% 2.1
6-	Psikiyatrist	% 23.3
7-	Beyin Cerrahi	% 2.2
8-	Kardiolog	% 19.2
9-	Dahiliyeci	% 8.4

Türkiye genelinde bir ayda kullanılan Benzodiazep- inlerin % 60.1'inin erkekler, % 49.9'unun kadınlar ta- rafından ve erkeklerde en çok 60 yaş üstünde, kadın- larda ise en çok 20-30 yaş arasında kullanıldığı. Sağlık Merkezinde görev yapan pratisyen hekimlerin Benzo- diazepin ihtiva eden ilaçları uzmanlardan daha çok yazdığı tespit edilmiştir.

1955 Yılında Hazırlanmış Milli Sağlık Programı*

Son beş sene zarfında sağlık teşkilatı ve tesisle- rimizde ileriye doğru müsbet ve verimli adımlar atılmıştır. Fakat, asıl hedef ve gayemiz, iktisaden iyi gelişmiş milletler seviyesine sür'atle ulaşmaktır ve halkımız da bunu istemektedir. Ancak, nüfusu- muza göre mevcut teşkilâtımız, henüz istenilen nisbete varamamıştır. Dünya Sağlık Teşkilâtında ekonomik bakımdan az gelişmiş memleketler için açıklanan gerekli tesisat nisbeti dikkat nazarına

* Temmuz 1991 tarihinde Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı Dergi- si'nde yayınlanmıştır.

alındığı zaman bu eksikliğimiz, daha da açık olarak görülür. Sağlık tesisleri hususunda her 10.000 nüfusa 20 umumi hastalık yatağı, 5 bulaşıcı hastalık yatağı, bir akıl hastalığı yatağı ve veremden olan senelik miktarının dörtte biri kadar da verem yatağı düşmesi lüzumunu belirtmektedir. Bu nisbetleri toplayıp, on bin nüfusa nazaran ifade edersek, her çeşit hasta yatağının, on bin nüfusa ceman 30 nisbetinde bulunması icap etmektedir. Halbuki, hâlen memleketimizde askerî hastane yatakları hariç resmî ve hususî bütün hastane yatakları 35.310 olup, on bin nüfusa yuvarlak hesap 13 yatak düşmektedir.

Sihhat ve İctimaî Muavenet Vekâleti, gerek hastane ve tedavi tesisleri, gerek sağlık teşkilâtı ve halk sağlığının korunması hususunda, beynelmilel lüzumlu görülen nisbetlere bir an evvel yetişmek üzere, sağlık hizmetlerimizin 10 yıl gibi kısa bir zamanda tekâmülü gayesiyle, bir program hazırlamıştır. Programın gerçekleştirilmesinde Devlet bütçesine fazla bir yük teşkil etmemek hususu da, mühim bir esas olarak gözönünde tutulmuştur.

Programa esas teşkil edecek etüdler, yerli ve yabancı mütehassısların da mütalâsı alınmak suretiyle tekâmül ettirilmiş bulunmaktadır. Program, şöylece hülâsa edilebilir:

1 - Esas vazifeleri doğum işlerine bakmak ve koruyucu tababet ve halk sağlığı hizmeti olmakla beraber tedavi tababeti ile de vazifelendirilmiş bulunan ve kıymetlerini ispat etmiş olan kaza sağlık idareleri ve sağlık merkezleri, bütün kazalarımıza teşmil edilecek ve böylece, bütün köylü vatandaşları sıhhi ihtiyaçları karşılanacaktır.

2 - Vilâyetlerdeki hastaneler, modern tababet icaplarına göre lüzumlu teçizat ve tahsisatla takviye edilecek ve bina durumları, bugünün hastane mimarisine göre islâh edilecektir. Hastanesi bulunmayan vilâyetlerde de, yeni hastaneler tesis edilecektir.

3 - Yurtta, ekonomik, sosyal ve coğrafi şartlar ve nüfus kesafeti dikkat nazarına alınarak, 16 sağlık bölgesi kurulacak her bölge diğer bölgeye muhtaç olmayacak şekilde eleman ve vasıtalarla teçiz edilecektir.

Koruyucu tababet ve halk sağlığı bakımından bu bölgelerde bakteriyologlar, epidemiyologlar, sağlık mühendisleri, sağlık eğitimi mütehassısları, istatistikçiler, ziyaretçi hemşireler bulunduğu gibi, icasında koruyucu tedbirleri zamanında alabilmek için, her bölgede kâfi mükemmeliyette bir hıfzıssıhha laboratuvarı tesis edilecektir. Umumî hastaneler, verem hastaneleri ve diğer ihtisas hastaneleriyle doğumevleri, mıntıkaya kâfi gelecek hacimde kuruldukları gibi, ileride de ihtiyaca göre genişletilebilecek vasıfta olacaklardır. Bu tesisler cem'an, 81.754 tedavi yatağı ile, hastane ihtiyacı-

mızı karşılayacaktır. Bu suretle tedavi olmak maksadiyle büyük şehirlerde vâki olan hücum da, önlenmiş bulunacaktır.

Her bölgeye lâzım olan sıhhi personelin mahallinde yetişmesi ve tekâmül etmesi için icabeden şeriat de dikkat nazarına alınacak ve bazı bölgelerde de bu konuda açılmış olan mektepler genişletilecektir.

4 - İki büyük merkez halinde rehabilitasyon tesisleri kurulacak, gerek doğuştan gerek sonradan sakatlanan vatandaşların sunî âzâlarının büyük bir kısmı burada imâl edilecektir.

5 - Yurtta, biner yataklı 3 cüzzam hastanesi açılacak ve hastaların sıkıntısız ve mühitlerine zarsız bir hayat sürmeleri için bu hastaneler, çiftlikler içinde kurularak cüzzamlılar yurdu haline getirilecektir.

6 - Bütün yurtta B.C.G. aşısının biranevvel bitirilmesi için ekip miktarı çoğaltılacaktır.

7 - Vatandaşın tedavi ve şahsî sair sağlık hizmetlerini, kesesinin tahammül edemeyeceği bir yük teşkil etmeden sağlayabilmek için birçok ileri memleketlerdeki usule tevfikân bir sağlık sigortası da, bu programda düşünülmüştür. Sigotaya giren vatandaşlar, cüzî bir aidat vermekle kendilerinin ve aile ve çocuklarının sağlık bakımını garanti etmiş bulunacaklardır.

Bu suretle, yurdumuzda yoksulluk yüzünden lâykiyle tedavi görememek, hastalıktan ve malûliyetten kurtulamamak gibi mahzurlar da ortadan kalkacak ve halk sağlık bakımından hakikî huzur ve saadete kavuşacaktır.

NETİCE

Sihhat ve İctimaî Muavenet Vekâleti, son beş sene içinde salgın hastalıklara karşı icabeden mümkün her tedbiri almış; memleketimizde bir afet haline gelme istidadı gösteren veremi sindirmeye muvaffak olduğu gibi, gerilemesini de temin etmiş, fazla miktarda artırdığı sağlık merkezleriyle, köylümüzün hizmetine koşmuş, sağlık personeli kaynaklarını artırmış ve vatandaş hizmetine daha fazla adette hastane ve doğum yatağı arz etmiştir. Bunları kâfi görmeyen ve yurdumuzun sağlık hizmetleri bakımından modern bir memleket seviyesine emin bir hamle ile ve sür'atle ulaşmasını isteyen Sihhat ve İctimaî Muavenet Vekâleti, hülâsası yukarıda yazılı 10 senelik bir Milli Sağlık Programı Etüdünü de hazırlamıştır.

Çok yakın bir zamanda, bugünün icaplarına uygun modern bir sağlık teşkilâtı görmek bahtıyarlığına nail olacağımızdan emin olmamız icap eder.